

Inspekcja Ochrony Środowiska: potrzebna zmiana

Obok kluczowych dla branży kwestii, takich jak prace nad rozszerzoną odpowiedzialnością producenta (ROP) czy systemem kaucyjnym, który niebawem ma wejść w życie, Ministerstwo Klimatu i Środowiska ma na celowniku również poprawę funkcjonowania Inspekcji Ochrony Środowiska.

Rola organów Inspekcji Ochrony Środowiska w naszym kraju jest niezwykle istotna. Stanowią one fundament dla egzekwowania prawa oraz identyfikowania nieprawidłowości. Zgodnie z Ustawą z 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska¹ organy IOŚ zostały powołane do sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem przepisów dotyczących ochrony środowiska, a także do prowadzenia badań i oceny jego stanu.

Balans na granicy przetrwania

Rosnące wymagania oraz coraz bardziej rygorystyczne działania kontrolne organów Inspekcji Ochrony Środowiska sprawiają, że wielu przedsiębiorców balansuje na granicy przetrwania. W rezultacie tej sytuacji wiele firm boryka się z problemami operacyjnymi i prawnymi, które prowadzą do nakładania bardzo wysokich kar administracyjnych. Kary te są najczęściej wynikiem działań Inspekcji, w szczególności na podstawie art. 194 ustawy o odpadach². Zgodnie z tym przepisem, wobec przedsiębiorców mogą zostać wyciągnięte konsekwencje prawne, jeśli prowadzą działalność bez wymaganych zezwoleń lub nie przestrzegają warunków, na jakich zostały one wydane. Jednak interpretacja tych naruszeń często zależy od oceny dokonywanej przez organy kontrolne.

W dobie tak dynamicznych zmian legislacyjnych nawet drobne uchybienia mogą skutkować dotkliwymi sankcjami. Przepisy wskazują, że właściwy organ może odmówić wydania zezwolenia na zbieranie lub przetwarzanie odpadów, jeśli danemu przedsiębiorcy w ciągu ostatnich 10 lat przynajmniej trzykrotnie nałożono administracyjne kary pieniężne — każdorazowo przekraczające łącznie kwotę 150 000 zł.

Praktyka stosowania przepisów również budzi poważne wątpliwości. Coraz częściej pojawiają się sygnały od przedsiębiorców zrzeszonych w naszej Izbie, że organy kontrolne dopuszczają się praktyki wielokrotnego przypisywania tych samych naruszeń w niewielkich odstępach czasu. W konsekwencji prowadzi to do sytuacji, w której za jedno uchybienie nakładane są kary wielokrotnie, co budzi uzasadnione obawy o nadmiernie represyjny charakter postępowań i stoi w sprzeczności z zasadą administracyjnej sprawiedliwości.

Potrzeba systemowych zmian od zaraz

Izba Branży Komunalnej wielokrotnie zwracała uwagę na konieczną dyskusję na temat racjonalizacji przepisów i procedur kontrolnych. Kluczowe jest wypracowanie bardziej

wyważonego modelu egzekwowania prawa, który z jednej strony chroni środowisko, a z drugiej nie eliminuje uczciwych przedsiębiorców z rynku przez nieproporcjonalne sankcje.

W odpowiedzi na pilną potrzebę reform w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów 21 lipca 2025 r. opublikowano projekt nowelizacji przepisów, mający na celu usprawnienie funkcjonowania Inspekcji Ochrony Środowiska. Inicjatywa ta ma charakter deregulacyjny i przewiduje szereg rozwiązań ukierunkowanych na zwiększenie skuteczności kontroli środowiskowych oraz uproszczenie procedur administracyjnych.

Wśród kluczowych propozycji znalazły się m.in.:

- ▶ zmiana udziału przedstawiciela organu wydającego zezwolenie w kontroli z obowiązkowego na fakultatywny,
- ▶ wprowadzenie nowego progu łącznej kwoty kar (określonych w ustawie o odpadach),
- ▶ wprowadzenie terminu wydania postanowienia w ramach postępowania o zezwolenie na zbieranie lub przetwarzanie odpadów,
- ▶ możliwość milczącego zakończenia postępowania,
- ▶ obowiązek uwzględnienia negatywnej opinii IOŚ w treści decyzji wraz z uzasadnieniem jej nieuwzględnienia,
- ▶ definicja „istotnej zmiany zezwolenia” w ustawie o odpadach,
- ▶ ujednolicenie pojęcia „laboratorium akredytowanego” w przepisach środowiskowych,
- ▶ zastąpienie niektórych opłat sankcjami karnymi w Prawie wodnym,
- ▶ możliwość odroczenia płatności kar pieniężnych w określonych przypadkach.

Projektowane zmiany mają na celu nie tylko usprawnienie działań kontrolnych, lecz także zwiększenie przejrzystości i proporcjonalności sankcji administracyjnych. Planowany termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów to IV kwartał 2025 r. Projektowane zmiany przepisów dają nadzieję na rozpoczęcie merytorycznego dialogu, co pomoże w kompleksowej analizie aktualnych problemów i wypracowaniu solidnych fundamentów pod systemowe zmiany.

Katarzyna Stróżyk

członek Rady Programowej Izby Branży Komunalnej

ŹRÓDŁA

1. Ustawa z 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (DzU z 1991 r. nr 77, poz. 335, ze zm.).
2. Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (DzU z 2013 r. poz. 21, ze zm.).